

Prijedlog mjera zaštite voda od štetnih utjecaja onečišćivala okoliša

Nedavno usvojeni Akcijski plan Europske unije za provedbu europskoga zelenog plana definira potrebu za učinkovitim iskorištavanjem prirodnih dobara, očuvanjem i obnovom biološke raznolikosti te smanjenjem onečišćenja sastavnica okoliša, osobito voda i povezanih vodnih ekosustava, radi postizanja općega cilja „nulte stope onečišćenja za netoksični okoliš“.

U nadolazećem razdoblju Republika Hrvatska (RH) mora smanjiti utjecaj onečišćenja voda iz različitih izvora i pritiske na vodne resurse radi sprječavanja njihove prekomjerne upotrebe. U tu svrhu potrebno je koristiti se suvremenim metodama praćenja kemijskoga stanja površinskih i podzemnih voda, osobito postojanih organskih onečišćivala, mikroplastike i rezidua kozmetičkih proizvoda i farmaceutskih spojeva, te unaprijediti upravljanje nutrijentima u slivu radi smanjivanja njihova utjecaja na vode.

Predlažemo sljedeće mjere i aktivnosti za poboljšanje učinkovitosti zaštite voda i ekosustava te ljudskoga zdravlja od rizika povezanih s nepovoljnim učincima onečišćivala okoliša:

- Unaprijediti vodno zakonodavstvo RH u dijelu koji se odnosi na: određivanje standarda kakvoće voda i vodnoga okoliša; primjenu integralnoga pristupa upravljanju otpadnim vodama u slivu; rješavanje zbrinjavanja otpadnoga mulja iz uređaja za pročišćavanje otpadnih voda; monitoring stanja voda; prevenciju onečišćenja voda; izgradnju sustava javne odvodnje;
- Znatan dio financijskih sredstava prikupljenih od vodnih naknada koje plaćaju korisnici vodnoga sustava usmjeriti na razvoj interdisciplinarnih stručnih i znanstvenih podloga u vodno-komunalnom sektoru, u koordinaciji Instituta za vode *Josip Juraj Strossmayer*, koji će angažirati sve relevantne znanstvene i stručne potencijale RH;
- Izgradnju i održavanje složenih sustava javne odvodnje provoditi prema načelima održivosti;
- Provoditi integralno upravljanje otpadnim vodama na razini slivnoga područja radi dugoročne zaštite površinskih i podzemnih voda; razmotriti mogućnost da se za sva slivna područja u RH: a) izračuna maksimalni

prijamni kapacitet površinskih i podzemnih vodnih tijela; b) sagledaju kombinirani utjecaji ispusta otpadnih voda na razini sliva; c) utvrdi udio pojedinačnih izvora onečišćenja u ukupnom onečišćenju površinskih i/ili podzemnih voda;

- Mijenjati paradigmu o mulju iz uređaja za pročišćavanje otpadnih voda; nastojati da relevantna zakonska regulativa omogući korištenje mulja i nusprodukata njegove obrade koji po svojem sastavu i ostalim značajkama udovoljavaju postavljenim kriterijima;
- Razmotriti mogućnost nalaženja optimalnih rješenja za konačno zbrinjavanje otpadnoga mulja iz uređaja za pročišćavanje otpadnih voda na lokalnoj razini; odluka o izboru optimalnoga rješenja mora proizlaziti iz: a) ekonomskoga kriterija, koji će omogućiti utvrđivanje ekonomski najpovoljnijih rješenja, koja će najmanje opterećivati dio cijene vodne usluge koju plaća krajnji korisnik; b) kriterija ekološke održivosti, koji će omogućiti procjenu rizika zbrinjavanja mulja za čovjeka i okoliš; c) socijalnoga kriterija, koji će omogućiti da se zainteresirana javnost uključi u donošenje konačne odluke o načinu obrade mulja i njegova konačnog zbrinjavanja na osnovi znanstveno i stručno utemeljenih podloga;
- Osigurati da institucije koje su kreirale nacionalni Akcijski plan za korištenje mulja iz uređaja za pročišćavanje otpadnih voda na pogodnim površinama i nacionalna povjerenstva za praćenje aktivnosti iz plana stalno prate njegovu provedbu;
- Promicati ponovnu uporabu vode na svim razinama odlučivanja;
- Uspostaviti stalni monitoring postojećih organskih spojeva, reguliranih Stockholmskom konvencijom, u riječnom nanosu, tlu i stijeni; izmjerene vrijednosti organskih spojeva mogu se koristiti kao jedan od pokazatelja ekološkoga i kemijskoga stanja voda;
- Unaprijediti nadzorni i istraživački monitoring kemijskoga stanja voda praćenjem postojećih organskih spojeva, reguliranih Stockholmskom konvencijom, u površinskim i podzemnim vodama.

U Zagrebu, 29. siječnja 2025.

PREDSJEDNIŠTVO
HRVATSKE AKADEMIJE
ZNANOSTI I UMJETNOSTI